

Господь вчить нас дотримуватися в усьому золотой середини: не чинити поганого і йти шляхом, яким обрав Він для людини. Підтвердженням цьому є слова апостола Павла, проповідника вчення Божого: “Все испытывайте, хорошего держитесь” [1 Фес. 5:21]. За дотримання даного шляху Господь платить велику ціну, говорячи: “ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде” [Об’яв., 21, 4]. Тобто християнське вчення не лише наставляє на шлях істини та допомогою проповіді, а й за дотримання цих постулатів обіцяє земний рай: щодолення, блаженство, радість, припинення війн та голоду.

З вище зазначеного ми доходимо висновку, що звернення суспільства до витоків і основ християнсько-етичного вчення допоможе подолати роздробленість в суспільстві, що призведе до досягнення духовної цілісності та взаємодопомоги.

ЛІТЕРАТУРА // LITERATURA // REFERENCES

1. Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту— М.: 1989. — 1252 с.
2. Библия. — М.: Вид-во “ Библейское общество ”, 1993. — 1367 с.

Бугерко Я. М., Євтушенко І. Є. (*м. Ялта, Україна*)

РЕФЛЕКСИВНИЙ ПРОСТІР КУЛЬТУРИ ЯК УМОВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

У роботі розглядається проблема взаємовідносин людини та її соціального оточення на засадах нового способу інтеграції людини в соціокультурне середовище, показано вплив культури як об’єктивної цілісної ментальної реальності на розвиток рефлексивно-творчого потенціалу людини, її здатності до культуротворення та актуалізації смисложиттєвих орієнтацій.

Bugerko J.M., Evtushenko I.E. (*Yalta, Ukraine*)

REFLEXIVE SPACE OF CULTURE AS A CONDITION OF SOCIO- CULTURAL DEVELOPMENT OF A HUMAN.

The research is devoted to the problem of the human relationship and his social environment on the basis of a new method of human integration into sociocultural environment. The article represents the influence of culture as the objective coherent mental reality on the development of reflexive and creative human potential, its capacity for culture creation and updating of life purport orientation.

Постановка проблеми. Сучасний стан суспільства характеризується деідеологізацією, розривом традиційних соціальних зв’язків і відношень

власного життя, що призвело до втрати позиції людини як суб'єкта власного життя, до масових орієнтацій населення, в тому числі "пасивний", нерефлексивний спосіб життєдіяльності. Проблема інтеграції людини та її соціального оточення на засадах нового способу інтеграції людини в соціокультурне середовище набуває сьогодні особливості актуальності. На перший план виходить онтологічний, екзистенційний аспекти взаємовідношень людини та культури, при якому, як зазначається у документах ЮНЕСКО, саме культура є основоположним елементом життя кожної людини та кожного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Однією з важливих характеристик сучасної людини, яка знаходиться і діє в просторі Культури, є рівень розвитку її рефлексивних здібностей, що проявляється у вигляді таких феноменів як самопізнання, самооцінка, саморегуляція, саморозвиток. Рефлексія полегшує інтеграцію людини в соціокультурне середовище, допомагає вирішувати ненормативні критичні ситуації, дозволяє долати утруднення в діяльності через розвиток самої діяльності.

Складність і неоднозначність взаємозв'язку культури і особистості полягає в тому, що, з одного боку, культура пов'язана з архетипом людського буття, її можна розглядати як об'єктивну цілісну ментальну реальність, з іншого – людина, в процесі свого входження в культуру не лише присвоює її здобутки, а й стає діяльним учасником і творцем культурно-ціннісних та операційно-смыслових пластів культури. Оволодіння людиною соціально-культурним досвідом у процесі життя відбувається двома способами – через зовнішні впливи соціуму на особистість і через смислове занурення індивіда у власний ментальний досвід (реально пережитий та ідеально осягнутий). У першому випадку особа навчається на прикладах поведінки і діяльності інших, у другому – на підвалинах власного матеріального і духовного життя [4, с.7]. Однак, в будь-якому випадку, процес входження людини в культуру вимагає наявності в неї певного рівня рефлексії – фундаментальної здатності особистості усвідомлено ставитися до власної свідомості, мислення, умов і способів здійснення життєдіяльності.

Загалом рефлексію можна розглядати як власне людську властивість психіки, спрямовану на усвідомлення своїх дій. На думку В.А.Лефевра, людині від народження дані дві фундаментальні рефлексивні структури з двома рангами рефлексії: суб'єкт відчуває себе і відчуває себе таким, що відчуває [3, с.125]. Реалізація першої тенденції тісно пов'язана із виділенням із життя і безпосереднім переживанням рефлексії на оточуючий світ і на самого себе. У людини виникає не лише образ дійсності, а й власна думка щодо створеного образу, його критичне осмислення та оцінка. Звернення свідомості із світу, який пізнається у відчуттях, уявленнях до осмислення передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності має стійкий і цілеспрямований характер. Визначальну роль в організації і регуляції

такої діяльності свідомості відіграє рефлексивна установка, тобто готовність до послідовного та інтенсивного осмислення ситуації на основі наявного власного досвіду.

В процесі свідомої цілеспрямованої діяльності людей формується певна духовна цілісність – ментальний простір культури. Під час свого становлення він все більше виступає як автономна самоорганізуюча система, яка, в свою чергу, впорядковує, структурує орієнтації і поведінку індивідів і їхніх спільнот. Виникає позаперсональна система з регулятивними властивостями соціетальна психіка як цілісна психічна культура соціуму (О.Донченко). Ця субстанція життя соціуму передається від покоління до покоління у вигляді продукту наслідування історії і культури суспільства [2]. На думку О.Донченко важливим є те, що соціетальна психіка, як і культура в цілому, здатна зберігати на речовинному, інформаційному та енергетичному рівнях матеріального буття сукупність станів, властивостей, здібностей, форм поведінки, взірців реагування та інших процесів психічної прижиттєвої реальності. Соціум та індивід – "два своєрідні суб'єкти, котрі безперервно обмінюються між собою своїми життєвими цінностями" [2, с.68]. У процесі такого творчого обміну особистість осмислює адекватність власної поведінки в певній ситуації, виявляє зони своєї комунікативної асензигивності (С.Ю.Степанов), переосмислює стереотипи власної поведінки, причини їх виникнення і умови актуалізації, проектує свою подальшу поведінку, конструє свій неповторний внутрішній світ.

Людина як соціальна істота можлива лише за умов культурного середовища, тому культура у вітальному вимірі (А.В.Фурман) рівнозначна соціальності, яка не існує взагалі, а тільки як світ певного етносу. Для підтримки єдності і цілісності простору культури, забезпечення його подальшого розгортання необхідним є самоосмислення, рефлексія як внутрішній механізм саморегуляції соціуму. В той же час в різних культурах минулого і теперішнього механізми самоорганізації і рефлексивна діяльність виражені неоднаково, що дозволяє розрізняти культури рефлексивні, трансцендуючі, які спрямовані за межі наявного буття, в яких виникає і неухильно розширюється інтенсивна робота людини по самоконституюванні, самоосмисленні, самообґрунтуванні власного існування [1, с.39] та культури екзистенційні, які природньо перебувають в наявному бутті, повністю витрачають в ньому життєву енергію, в яких внутрішні механізми гармонізації, балансування, модернізації ментального простору не одержали розвитку.

Процес модернізації українського суспільства гостро ставить проблему культурного самотворення, вироблення кожною окремою людиною власних ціннісних орієнтирів і способів діяльності, розвитку рефлексії – здатності керувати власною активністю відповідно до особистісних цінностей і смислів, формувати свою позицію, ставлення до життя. Мова йде про формування

активно діючого, соціокультурно самовизначеного суб'єкта, який володіє певним рівнем рефлексивної культури, що сприяє самореалізації особистості, поступовому духовному розкріпаченню, звільненню від диктату середовища і водночас більш чи менш добровільному перенесенні на себе відповідальності за власне життя, за свій життєвий успіх, за можливість реалізувати визначений для себе смисл.

Таким чином, культурно-ціннісна переорієнтація буття та діяльності людини, зміна способу зв'язку соціуму з культурою ставить на порядок денний проблему рефлексивного способу існування людини, за якого реалізується етичний, ціннісно-смысловий вимір людської поведінки, що є передумовою і основою вироблення та репродукування особистісного ставлення до світу, розвитку рефлексивно-творчого потенціалу особистості, розвитку здатності до культуротворення та актуалізації смисложиттєвих орієнтацій людини.

ЛІТЕРАТУРА // ЛИТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Бугерко Я. М. Рефлексивне самовираження людини в культурно-символічному просторі соціального буття / Ярослава Бугерко // Мова і культура, вип.9, т.ІІ (90). - К: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. - С.34-40.
2. Донченко О. Психологія трансперсональних конструктів / Олена Донченко // Психологія і суспільство. - 2001. - №3. - С. 44-104.
3. Лепский В.Е. Рефлексивные процессы и новое качество управленческих решений / Рефлексивные процессы и новое качество управленческих решений / И. Е. Задорожнюк, В.Е. Лепский // Психологический журнал. - 2001. - № 4. -С.122-127.
4. Фурман А.. Психокультура української ментальності / Анатолій Васильович Фурман. - Тернопіль: Економічна думка.- 2002.- 132 с.

Дячук І. М. (м. Кременець, Україна)

ЕТНОКУЛЬТУРНІ КОМПОНЕНТИ КАРТИНИ СВІТУ ОСОБИСТОСТІ.

У доповіді здійснюється теоретичний аналіз етнокультурних компонентів картини світу особистості. Характеризуються такі етнічні складові картини як етнічна ідентичність, етнічна толерантність та етнічні стереотипи.